

PRAVILNIK

O TEHNIČKIM OBELEŽJIMA I NAČINU UPOTREBE SREDSTAVA PRINUDE

(*"Sl. glasnik RS", br. 19/2007, 112/2008 i 115/2014*)

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Policijski službenik upotrebiće Zakonom o policiji (u daljem tekstu: Zakon) propisana sredstva prinude, i to samo pod uslovima predviđenim Zakonom i na način predviđen Zakonom i ovim pravilnikom.

Član 2

Policijski službenik će u datoj situaciji, odnosno konkretnim okolnostima, upotrebiti sredstvo prinude koje uspešno obavljanje policijskog posla jemči uz najblaže posledice po lice prema kome sredstvo prinude upotrebljava.

Član 3

Policijski službenik će bez odlaganja pružiti prvu pomoć ili obezbediti pružanje lekarske pomoći vidno povređenom licu prema kome su upotrebljena sredstva prinude. Pomoć će se pružiti, odnosno obezbediti i na zahtev lica koje je prethodno tu pomoć odbilo. Pružanje lekarske pomoći ponudiće i licu na kome nema vidljivih povreda.

II OBELEŽJA POJEDINIH SREDSTAVA PRINUDE

Član 4

Pojedina sredstva prinude imaju sledeća obeležja:

- 1) fizička snaga je veština odbrane ili napada koja se sastoji od primene zahvata, bacanja, udarca ili druge veštine kojom se na poslušnost primorava lice koje svojim postupkom onemogućava izvršenje policijskog posla ili koje napada policijskog službenika, lice koje obezbeđuje policijski službenik ili drugo lice ili objekat;
- 2) službena palica je palica izrađena od smeše prirodnog i veštačkog kaučuka i prilagođena nameni tako da njom na propisan način mogu da se nanose udarci i primenjuju zahvati;
- 3) sredstva za vezivanje su službene lisice, plastične zatege i druga za to namenjena sredstva;
- 4) specijalna vozila su vozila za izbacivanje vode pod pritiskom, oklopna vozila sa ili bez ugrađene zaprečne ograde, platforme ili lestvica, vozila za uklanjanje prepreka i druga vozila specijalne namene i helikopteri;

5) službeni pas je posebno dresirani pas koji se uz vođenje i kontrolu policijskog službenika (vodiča pasa) može upotrebiti kao sredstvo prinude;

6) službeni konj je posebno dresirani konj koji se pod nadzorom stručno osposobljenog policijskog službenika (konjanika) može upotrebiti kao sredstvo prinude;

7) sredstva za zaprečavanje su sredstva za prinudno zaustavljanje vozila koja čine uređaji za te namene, bodljikave trake i druga namenska sredstva kojima se vozilo u pokretu može prinudno zaustaviti, kao i sredstva za zaprečavanje prolaska lica koja čine zaprečne ograde, specijalna vozila, službeni psi, službeni konji i druga namenska sredstva kojima se prolazak lica može zaprečiti;

8) uređaji za izbacivanje mlazeva vode (vodeni top) imaju tehničke karakteristike sistema za upotrebu vode, rastvora boje i rastvora suzavca i u nadgradnji se sastoje od rezervoara za vodu, boju i suzavac, pumpe za vodu, bacača tečnosti - topa i bočnih mlaznica;

9) hemijska sredstva su suzavci za kratkotrajnu upotrebu koji po prestanku dejstva ne ostavljaju bilo kakve posledice za psihofizičko i opšte zdravstveno stanje, kao i hemijske materije blažeg dejstva od suzavca;

10) posebne vrste oružja i eksplozivnih sredstava su oružja i sredstva koja spadaju u naoružanje koje se može upotrebiti kada su ispunjeni opšti uslovi za upotrebu vatrenog oružja, ali samo ukoliko je upotreba drugih vrsta neuspešna ili ne jemči uspeh;

11) vatreno oružje je kratko i dugo vatreno oružje policijskih službenika i organizacionih jedinica policije propisano Uredbom o vrstama naoružanja i opreme policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova ("Službeni glasnik RS", broj 27/06).

Hemijska sredstva iz stava 1. tačka 9) ovog člana se upotrebljavaju u sprej dozama punjenim suzavcem i u obliku tableta, ampula i različitih naprava za upotrebu suzavca, a hemijske materije blažeg dejstva od suzavca - kao posebno pripremljene (namenske) materije sa nepodnošljivim mirisom, penom ili bojom za privremeno obeležavanje lica ili stvaranje dimne zavese na određenom prostoru.

Član 5

Bliža tehnička obeležja pojedinih od sredstava prinude iz člana 4. ovog pravilnika su:

1) službena palica, izrađena od smeše prirodnog i veštačkog kaučuka, ima u unutrašnjosti metalnu šipku kojom se obezbeđuje potrebna čvrstoća i otpornost pri upotrebi, ima anatomski oblikovan rukohvat da bi se palica lakše nosila i ispod rukohvata ima alku sa gurtnom radi sigurnijeg rukovanja palicom, a njena je težina 625 g, dužina 560 mm i prečnik 30 mm;

2) službena palica - tonfa, izrađena od smeše prirodnog i veštačkog kaučuka, ima u unutrašnjosti metalnu šipku i anatomski oblikovan rukohvat, kao i bočni rukohvat dužine 14,3 mm, a njena je težina 790 g, dužina 650 mm i prečnik 30 mm;

3) službena palica za policajca konjanika, izrađena je od drveta presvučenog tankim slojem gume ("bambus") i zakačena je o sedlo konja da bi jahač u slučaju potrebe branio konja kad ga

koristi kao sredstvo prinude, a težina ove palice je 430 g, dužina 920 mm (od toga je rukohvat 300 mm) i prečnik palice 45 mm (rukohvata - 55 mm);

4) službene lisice izrađene su od metala, sa rotirajućim polukružnim zupčastim delom za vezivanje i bravom za otključavanje i zaključavanje, a njihova težina je 240 g;

5) plastične zatege i druga sredstva namenjena za vezivanje, za jednokratnu upotrebu, izrađene su od sintetičkog šnura dužine 90 cm i polukarbonatne, jednosmerne kopče koja onemogućava otkopčavanje ili od plastične trake dužine 50 cm i jednosmerne kopče koja onemogućava otkopčavanje;

6) specijalno vozilo, koje se koristi i kao jedno od sredstava za zaprečavanje, je vozilo policije M 86, sa sedam puškarnica i naoružanjem koje čini mitraljez i šest automatskih pušaka, osmatračkim prozorom i periskopom vozača, uz mogućnost korišćenja bacača dimnih kutija i mreže za zaprečavanje;

7) hemijska sredstva i oružje za ispaljivanje hemijskih sredstava, metaka i projektila, a koje nije vatreno oružje, čine propisana hemijska materija, hemijski pištolji, hemijske puške i druga sredstva namenjena za raspršivanje hemijske materije, hemijske ručne i tromblonske bombe, hemijska municija sa i bez projektila, kao i sredstva za pasivizaciju koja čine meci i projektili za upotrebu u slučaju terorističkih dejstava, otmica ili za savlađivanje lica koja pružaju otpor, napadaju, zabarikadiraju se ili na drugi način onemogućavaju izvršavanje zadatka ili neposredno ugrožavaju život policijskog službenika ili drugog lica;

8) vatreno oružje su poluautomatski pištolj kalibra 9 mm, poluautomatski pištolj kalibra najmanje 9 mm i revolver kalibra najmanje 38 specijal koji spadaju u osnovno naoružanje policijskih službenika i repetirajuće, poluautomatsko i automatsko kratko i dugo vatreno oružje kalibra do 20 mm koje spada u posebno naoružanje policijskih službenika kojim se zadužuju organizacione jedinice Ministarstva unutrašnjih poslova (u daljem tekstu: Ministarstvo), u skladu sa Uredbom o vrstama naoružanja i opreme policijskih službenika.

III NAČIN UPOTREBE POJEDINIH SREDSTAVA PRINUDE

1. Fizička snaga

Član 6

Policijski službenik ima pravo da upotrebi fizičku snagu radi savlađivanja otpora lica koje remeti javni red, koje treba dovesti, zadržati ili uhvatiti, kao i radi odbijanja napada od sebe ili napada na drugo lice ili na objekat ili prostor koji obezbeđuje.

Policijski službenik dužan je da prestane sa upotrebom fizičke snage kad prestane otpor, odnosno napad.

2. Službena palica

Član 7

Službenu palicu, kao teži oblik upotrebe fizičke snage, policijski službenik ima pravo da upotrebi iz razloga utvrđenih u članu 6. stav 1. ovog pravilnika, ako su blaži načini upotrebe fizičke snage bezuspešni ili ne jamče uspeh.

Pored ograničenja predviđenih Zakonom, policijski službenik, po pravilu, službenu palicu neće upotrebiti prema licu koje pruža pasivni otpor, izuzev ako se takav otpor ne može savladati na drugi način.

3. Sredstva za vezivanje

Član 8

Policijski službenik sredstva za vezivanje upotrebljava radi ograničavanja pokretljivosti tela, naročito ruku i nogu, ali na način da sredstvo za vezivanje ne nanosi nepotrebne telesne povrede vezanom licu.

Policijski službenik ne sme jednim sredstvom za vezivanje istovremeno da veže dva lica različitog pola.

4. Specijalna vozila

Član 9

Upotrebom specijalnih vozila smatra se upotreba posebno opremljenih vozila za neposredno delovanje na ljude radi njihovog potiskivanja ili razilaženja.

Specijalna vozila mogu se upotrebiti i za obezbeđivanje određenih javnih skupova, ličnosti, organa, objekata i prostora, za borbu protiv diverzantsko-terorističkih grupa, rešavanje talačkih situacija i za lišavanje slobode zabarikadiranih lica i opasnih grupa ili lica koja se bave organizovanim kriminalom i terorističkim aktivnostima.

5. Službeni psi

Član 10

Kao sredstvo prinude službeni pas može se upotrebiti samo pod nadzorom stručno osposobljenog policijskog službenika (vodiča pasa), na način kojim se neće izazvati uznemirenje građana. Ako u obavljanju policijskog posla službeni pas ostane bez vodiča, drugi policijski službenik dužan je da preduzme potrebne mere radi prestanka upotrebe službenog psa kao sredstva prinude.

Ukoliko okolnosti konkretnog slučaja to omogućavaju, policijski službenik će pre upotrebe upozoriti lice da će prema njemu upotrebiti službenog psa kao sredstvo prinude ako ne postupi po izdatom naređenju.

Pri upotrebi službenog psa policijski službenik pazi da pas ne nanese nepotrebne telesne povrede licu prema kome se upotrebljava.

6. Službeni konji

Član 11

Kao sredstvo prinude službeni konj može se upotrebiti radi uspostavljanja narušenog javnog reda tako što će se kretanjem konja razdvajati ili potiskivati lica i može se upotrebiti radi zaprečavanja konjima prolaska lica.

Službeni konj može se upotrebiti samo pod nadzorom konjanika, koji se stara o ličnoj bezbednosti prisutnih lica.

Upotreba službenih konja kao sredstva prinude za policijski posao u kome učestvuje pet ili više konjanika smatra se upotrebom konjice.

7. Sredstva za zaprečavanje

Član 12

Sredstva za prinudno zaustavljanje vozila postavljaju se uz preduzimanje mera upozorenja.

Prilikom postavljanja sredstava za prinudno zaustavljanje vozila i postavljanja, kad je moguće, saobraćajnih znakova ne sme se dovoditi u opasnost život i bezbednost drugih učesnika u saobraćaju.

8. Uređaji za izbacivanje mlazeva vode

Član 13

Upotrebom uređaja za izbacivanje mlazeva vode smatra se usmereni mlaz vode pod većim pritiskom kojim se deluje neposredno prema grupi lica koja se okupila i ponaša se tako da može da izazove nasilje. Cilj upotrebe je da se spreči pristup ili izvrši rasturanje, usmeravanje, označavanje ili pasivizacija.

Policijski službenik ne sme da upotrebi uređaje za izbacivanje mlazeva vode veće snage prema licu direktnim udarcem mlaza vode veće snage sa udaljenosti sa koje se može ugroziti život tog lica.

9. Hemijska sredstva

Član 14

Hemijske materije pripremljene u različitim oblicima (tablete, ampule i dr.) i različite naprave i sredstva za upotrebu hemijskih materija upotrebljavaju se u skladu sa njihovom namenom, odnosno prema uputstvu proizvođača.

Upotrebu hemijskih sredstava odobrava direktor policije ili starešina koga direktor ovlasti.

Odobrenje nije potrebno za upotrebu sprej doze punjene suzavcem koja spada u propisanu posebnu opremu policijskog službenika, kao i u slučajevima terorističkih dejstava, otmica, otpora, napada, zabarikadiranja i drugog onemogućavanja izvršavanja zadatka ili neposrednog ugrožavanja života policijskog službenika ili drugog lica kada policijski službenik hemijska

sredstva može upotrebiti i po sopstvenoj proceni, ako utvrdi da upotrebom blažeg sredstva prinude službeni zadatak nije moguće izvršiti.

10. Posebne vrste oružja i eksplozivnih sredstava i oružje s tetivom

Član 15

Posebne vrste oružja i eksplozivnih sredstava mogu se upotrebiti samo ako su ispunjeni opšti uslovi za upotrebu vatrenog oružja, na osnovu člana 100. Zakona, a upotreba drugih vrsta oružja je neuspešna ili ne jamči uspeh.

Oružje s tetivom može se upotrebiti prema licu samo ako su ispunjeni uslovi za upotrebu vatrenog oružja.

11. Vatreno oružje

Član 16

Kad policija obavljajući policijske poslove utvrđene Zakonom ili u izvršavanju dužnosti predviđenih Zakonom o krivičnom postupku dođe do saznanja koja ukazuju na to da će lice prema kome treba primeniti policijska ovlašćenja pružiti oružani otpor, pre primene policijskih ovlašćenja sačinije plan postupanja. Planom se određuje potreban broj policijskih službenika, njihovo naoružanje, zaštitna oprema, zadaci, taktika postupanja, mere bezbednosti za upotrebu vatrenog oružja i, zavisno od procene, drugi elementi. Planom se određuje i neposredni starešina nadležan za sprovođenje planiranih mera.

Policijski službenik koji učestvuje u sprovođenju plana iz stava 1. ovog člana mora biti upoznat sa procenom očekivanog otpora, situacionim planom, rasporedom i zadacima drugih policijskih službenika, kao i sa sopstvenim zadatkom.

Policijski službenik iz stava 2. ovog člana vatreno oružje može da upotrebi samo po naređenju neposrednog starešine, izuzev ako je upotreba vatrenog oružja jedino sredstvo za odbranu od neposrednog napada i opasnosti kada oružje može da upotrebi i pre izdatog naređenja.

Član 17

Kad okolnosti ukazuju na postojanje uslova za zakonitu upotrebu vatrenog oružja, policijski službenik vatreno oružje priprema za upotrebu stavljanjem metka u cev pre nego što izda upozorenje na način propisan članom 106. Zakona. Policijski službenik postavlja se u položaj koji mu je u datim okolnostima najbezbedniji i omogućava sigurnu upotrebu vatrenog oružja i usmerava oružje prema licu prema kome namerava da ga upotrebi.

Ako okolnosti to dopuštaju, odnosno ne dovodi se u pitanje bezbednost ljudi i izvršenje službenog zadatka, pre upotrebe vatrenog oružja policijski službenik lice prema kome će upotrebiti oružje upozorava povikom: "Stoj, policija, pucaću!"

Posle datog usmenog upozorenja ("Stoj, policija, pucaću!"), kad to okolnosti dopuštaju, policijski službenik pucanjem u vazduh upozorava lice o nameri da upotrebi vatreno oružje kao sredstvo prinude.

Za vreme dok je oružje spremno za upotrebu policijski službenik ne sme da ga usmerava prema drugim licima, a po prestanku okolnosti iz stava 1. ovog člana dužan je da bez odlaganja oružje ukoči i dovede ga u bezbedan položaj.

U okolnostima kada usmeno upozorenje i upozoravajući pucanj ne mogu da obezbede uspešno odbijanje neposrednog napada kojim se ugrožava njegov život ili život ljudi, policijski službenik upotrebiće vatreno oružje bez usmenog upozorenja i upozoravajućeg pucnja.

Član 17a

Prilikom obavljanja policijskih poslova, kada u određeno vreme ili na određenom prostoru postoji povećan rizik za bezbednost policijskih službenika i ljudi, policijski službenik može nositi vatreno oružje spremno za upotrebu (metak u cevi, zakočeno) i pre nastanka uslova za upotrebu vatrene oružja.

Prilikom nošenja vatrene oružja u slučajevima iz stava 1. ovog člana, policijski službenik je u obavezi da postupa sa dužnom pažnjom i pridržava se mera bezbednosti rukovanja vatrene oružjem.

Član 18

Ne smatra se upotrebom vatrene oružja u smislu ovog pravilnika kad policijski službenik puca u vazduh radi dozivanja pomoći ili signalizacije na opasnost, upozoravajući pucanj, kao ni preventivno korišćenje vatrene oružja bez pucanja.

Član 19

Kad su ispunjeni uslovi za upotrebu vatrene oružja prema licu koje beži prema grupi ljudi, ali upotrebom oružja može biti doveden u opasnost život nekog iz grupe, policijski službenik neće upotrebiti oružje.

Kad lice prema kome se sme upotrebiti vatreno oružje beži prema državnoj granici, policijski službenik može da upotrebi vatreno oružje samo tako da hitac ne preleti državnu granicu.

Član 20

Pre upotrebe vatrene oružja radi zaustavljanja plovnog objekta koji se goni na unutrašnjem plovnom putu, policijski službenik daje znak za zaustavljanje plovnog objekta vidljivim svetlosnim i zvučnim signalima sa udaljenosti koja omogućava da se sa plovnog objekta kome su upućeni mogu videti, odnosno čuti. Zaustavljanje plovnog objekta može se narediti i upotrebom sredstva veze, kao i davanjem verbalnog upozorenja.

Hici zastrašivanja mogu se ispaliti iznad plovnog objekta kad to ne predstavlja opasnost za druge.

Policijski službenik evidentira poziciju plovnog objekta u momentu datog upozorenja, a o započetom progonu obaveštava bez odlaganja dežurnu službu.

Član 21

Prema životinji vatreno oružje može da se upotrebi ako na drugi način nije moguće odbiti neposredni napad na život ljudi ili otkloniti opasnost za zdravlje ljudi.

Prema bolesnoj ili teško povređenoj životinji vatreno oružje može da se upotrebi kad veterinar ili drugo lice ne može preduzeti odgovarajuću meru, i to uz saglasnost vlasnika životinje i veterinara ili samo uz saglasnost veterinara ako saglasnost vlasnika životinje nije moguće zatražiti ili se radi o životinji koja nije u vlasništvu nekog lica.

Pod uslovima iz stava 2. ovog člana vatreno oružje prema životinji koja je u nečijem vlasništvu može da se upotrebi ukoliko bi lečenje bilo dugotrajno, bolno i sa neizvesnim ishodom ili ako bi životinja zbog zarazne bolesti ili razdraženosti izazvane bolovima mogla da ugrozi život ili zdravlje ljudi ili ako je životinja zbog neizlečive bolesti ili zarazne bolesti opasna za okolinu.

IV NAČIN UPOTREBE SREDSTAVA PRINUDE PREMA GRUPI LICA

Član 22

Policijski službenik ovlašćen je da grupi lica koja se protivpravno okupila, protivpravno se ponaša tako da može izazvati nasilje izda naređenje da se razide.

Naređenje se izdaje usmeno ili tehničkim sredstvom tako da većina okupljenih može naređenje da čuje.

Ako se grupa na zakonom propisano naređenje o razilaženju ne razide, po naređenju načelnika područne policijske uprave, odnosno policijskog službenika koga on pismeno ovlasti, prema grupi se mogu upotrebiti sredstva prinude, u skladu sa Zakonom.

U hitnim slučajevima, ovlašćenje iz stava 3. ovog člana može se dati i usmeno.

V UNUTRAŠNJA KONTROLA OPRAVDANOSTI I PRAVILNOSTI UPOTREBE SREDSTAVA PRINUDE

Član 23

Radi stručne i zakonite upotrebe sredstava prinude i, s tim u vezi, sprečavanja i suzbijanja prekoračenja, zloupotrebe ili druge primene sredstava prinude u svrhe za koje nisu namenjena, odnosno u neslužbene svrhe prilikom dopunskog rada ili u drugim situacijama van vršenja službe u policiji, neposredne starešine u policiji vrše unutrašnju kontrolu opravdanosti i pravilnosti upotrebe sredstava prinude (u daljem tekstu: hijerarhijska kontrola prinude).

Hijerarhijska kontrola prinude ne isključuje druge oblike unutrašnje kontrole rada policije utvrđene Zakonom i drugim propisima i opštim aktima.

Član 24

O svakoj upotrebi sredstva prinude policijski službenik preko dežurne službe odmah obaveštava neposrednog starešinu, a najkasnije 24 sata od upotrebe sredstva prinude podnosi o tome izveštaj u pismenom obliku neposrednom starešini.

U izveštaju policijski službenik navodi datum i čas upotrebe sredstva prinude, vrstu sredstva prinude, prema kome i zašto je upotrebio sredstvo prinude, posledice upotrebe, osnov i način upotrebe i druge činjenice i okolnosti koje su neophodne za ocenu opravdanosti i pravilnosti upotrebe sredstva prinude.

Neposredni starešina mora svaku upotrebu sredstva prinude da proveri i oceni da li je sredstvo prinude upotrebljeno opravdano i pravilno, izuzev ako je za procenu opravdanosti i pravilnosti upotrebe obrazovana posebna komisija.

Član 25

Kad policijski službenik upotrebi vatreno oružje ili kad sredstvom prinude nanese nekome teške telesne povrede ili izazove smrt ili kad sredstvo prinude upotrebi protiv više od tri lica, direktor policije, odnosno načelnik područne policijske uprave u kojoj radi policijski službenik koji je upotrebio sredstvo prinude, obrazuje komisiju u sastavu od najmanje tri policijska službenika koja razmatra okolnosti upotrebe sredstva prinude, sačinjava zapisnik i daje mišljenje o tome da li je sredstvo prinude zakonito i stručno upotrebljeno.

Uzimajući u obzir mišljenje komisije iz stava 1. ovog člana, opravdanost i pravilnost upotrebe sredstva prinude ocenjuje policijski službenik za to ovlašćen od strane ministra unutrašnjih poslova.

Policijski službenik iz stava 2. ovog člana predlaže direktoru policije preduzimanje zakonom utvrđenih mera u slučaju neopravdane i nepravilne upotrebe sredstava prinude. Po potrebi, može predlagati direktoru policije preduzimanje i odgovarajućih mera za unapređenje stručnosti i zakonitosti pri upotrebi sredstava prinude.

Podaci o slučajevima neopravdane i nepravilne upotrebe sredstava prinude iz stava 3. ovog člana čine sastavni deo izveštaja iz člana 9. i člana 86. stav 5. Zakona i dostupni su javnosti.

VI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 26

O načinu izveštavanja o upotrebi sredstava prinude i ocenjivanja opravdanosti i pravilnosti upotrebe sredstava prinude daće se obavezna instrukcija, u skladu sa Zakonom i ovim pravilnikom.

Član 27

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o uslovima i načinu upotrebe sredstava prinude ("Službeni glasnik RS", broj 133/04).

Član 28

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

**Samostalni član Pravilnika o izmeni
Pravilnika o tehničkim obeležjima i načinu upotrebe sredstava prinude**

("Sl. glasnik RS", br. 112/2008)

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

**Samostalni član Pravilnika o izmeni i dopunama
Pravilnika o tehničkim obeležjima i načinu upotrebe sredstava prinude**

("Sl. glasnik RS", br. 115/2014)

Član 5

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".